

Nr. 7.

Anul I.

Sibiiu
29. Septemb
1877.

ALBINA CARPATILOR.

Apare 1 colă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. s'eu 45 bani. — Un volum à 6 colțe 70 cr. s'eu lei 1.70. — La 10 exemplare 1 rubat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiiu, la colectanți, la oficiile postale și la toate librăriile.

Impăratésa din Spineta.

(După „Die Gartenlaube.“)

(Continuare.)

Aerul nu apucase încă a se echilibra de vibrațiunea produsă prin împușcăturile din pistoalele regelui dîlei, când étă că se ivesc la fața locului șase geandarmi armați din crescet până la tâlpi. Ei provocă pe călărașii — nuntași să predea armele; érá Barbone se răpede cu fața veselă și triumfător asupra mirelui, voind a-l smulge de lângă mirésă și a-l téri la pușcăriă. Junii nuntași, cari beuseră bine pe drumul cătră Spineta și căroră atacul din partea geandarmilor li se părea o infamiă detestabilă, se opun pe față puterei publice.

Maino își eși din fire vedëndu-se atăcat cu atăta brutalitate chiar șub ochii adoratei sale; el împinse cât colo pe pécătosul de rival, încât mulțimea adunată pe strade începă să riță cu hohot. Geandarmul dă din nou năvală, se răpede la adversarul său cu mai multă înverșunare și âmbă să-l apuce de guler, ca să răsbune însulta suferită; dar în acel moment șișul lui Maino scilipsece, ochii lui sêlbatici revérsă un foc scânteitor. Se încinge o luptă pe vieță și pe mórte: armele zângănesc încrucișate; muerile și copiii țipă și sbiérá; bărbații se vérá printre luptători; junii călărași se hărțuesc cu geandarmii; chiú și vai se aude din tóte părțile.

Liniscea nu era încă restabilită, când apăru pe scenă preotul satului în ornat bisericesc spre a domoli lupta. Preotul așteptase pe nuntași în biserică; deodată auzi nisce sgomote și eși iute să vadă, ce s'a întemplat. Dar lucru îngrozitor! El găsi pe Barbone cu alți doui tovaroși ai lui trântiți la pămênt, vulnerați și plini de sânge. Hainele de mire ale lui Maino erau stropite cu sânge; de pe o mânecă a mantalei sale de catifea négră cădeau picături mari de sânge; el încă era puțin rănit.

Acum urméză o pauză, — furtuna se domolesce; lumea privesce în uimire și în tăcere la spectacolul ce se

desfășură înaintea ochilor. Preotul înaintéză cu pași rari spre locul încruntat în sânge; nimenea nu-și póte închipui, cum avea să se termine cununia lui Maino întreruptă prin acest accident regretabil.

Maino aruncând o privire desprețuitoare asupra ticălosului său rival, care se tăvălia în pulbere și suspina ca un poltron, s'apropiă de mirésa, care îngălbinișe ca cêra și stătea înmărmurită; el îi șoptesce ceva la urechiă, o sărută cu pasiune, apoi face semn soților săi și dimpreună cu acestia dispăre ca o nêlcă de pe câmpul luptei; mulțimea uimită se feria cu sfielă din calea cetei conduse de triumfătorul Maino.

Preotul din cele ce véqu se convinse despre starea lucrului; voia cu tóte acestea să afe pe mirele spre a se înforma mai cu de-amêruntul; dar pe când adreséză soldaților rănii câte-va cuvinte de consolare, i se aduce vestea, că ginerele cu suita lui s'au aruncat pe cai și au dispărut. Ômenii presupuneau, că ei vor fi apucat spre codrul situat în apropierea Portonei, de cumva nu vor fi preferit a-și căuta în Alpi scăparea spre a nu cădea în mânilor persecutorilor, cari negreșit aveau să-î urmaréscă.

Étă ce sfêrșit tragic avu în prima fasă această nuntă, pregătită și inscenată cu atăta sgomot.

Mirele, care ca un călcător al legilor statului era espus la o grea pedépsă, care avea să i se aplice cu cea mai mare rigóre, fugise în codri și se făcu bandit. Mirésa, sêrmana mirésă, se întórse la căscióra ei spre a-și continua vieța de mai înainte, dar cu mai mult amar ca până acum. Singura mângăere ce-î mai rămăsese era sorióra sa și un viitoriu — — — la care nu mai cuteza a se gândi în aceste momente de consternare și de confusiune. —

Pia era fată cu minte; după ce se reculesc, ei nu-î mai venia cu greu a-și réincepe modul de viețuire de mai

înainte. Munca, decât nu-î putu alunga cu totul întristarea, i-o făcea încă mai suportabilă. O vedea alergând încocoșe și încolo și muncind în vestimintele ei cele simple, dar curățate. Evita d'a se întêlni cu ômenii, spre a nu se espune criticei lor și spre a nu trăda în public compătîmirea ce o avea pentru nenorocitul Maino, lovit atât de greu de mâna sorții.

Preotul satului se cređu dator a o visita chiar în acea zi fatală; el de cu sêră se duse la dênșă, ca să se înformeze despre starea ei sufletescă. Pia spuse bunului păstor, că-î pare fôrte rêu, că lucrurile aũ mers așa de departe, dar că nici odată nu va înceta d'a se încrede în stéua sa și într'a lui Maino. Ea mai adause, că sôrtea pregătesce pentru dênșii o fericire estraordinară; că pentru moment ea va suporta cu bărbăția nenorocirea ce i-a venit asupra.

Din aceste cuvinte putea înțelege orî cine, cât era de înrădăcinat în inima Piei amorul cătră mirele sêu, care sciu să respundă cu atâta eroism atacului temerar din partea lui Barbone; érá pe de altă parte putem vedea, că visul de aur se reîmprospêta în memoria Piei chiar și în aceste momente cât se pôte de critice.

Ferice de ea! că-cî un vis frumos îi oșeria puterile spre a putea trage la greu vieții. În acest punct delicat preotul n'ar fi fost nici decum în stare a o îndupleca, să-și schimbe ideile; că-cî Napoleon — își đicea eroica fată — încă n'ar fi putut îndeplini fapte atât de mărețe, decât i-ar fi fost témă de orî-ce tândală de geandarm, care ar fi cercat a-l avisa la ordine.

Preotul observă cu măhnire, că în capul acestei ființe femeesci se încuibase o ideeă ficsă, ideeă d'a se face mare, d'a ajunge chiar princésă. El luă deci hotărîrea d'a stêrpi din mintea fetei acest ideal funest, după cât îi va fi cu putință.

Nu trecu timp și se respândi vestea prin sat, că Maino cu banda sa petrece împrejurul cetății Novi. Ranele lui Barbone și ale soșilor sêi de arme se vindecaseră; cu tôte acestea regimul nu încetă de-a urmări pe autorul principal al sângerosei scene din Spineta. Focul carbonarismului ardea sub spuză și la adierea celui mai mic vântuleț ar fi putut isbucni în flacări. Era deci lucru natural, ca guvernul să urmărescă pe orî-ce conturbători ai păcei publice, mai ales pe Maino și pe soșii sêi. Drept aceea pădurile și codrii se cutreerău mereu de cete de geandarmi, însoțiți uneori și de trupe regulate; acest fel de putere goniau mereu vênatul, care isbutia a tot scăpa din adăpost în adăpost; adeseori i se și lăsa într'adins timpul necesar spre a scăpa; geandarmilor și celor-lalți soldați le venia bine, ca acéstă vênătoare să se prelungească cât mai mult, de ôrece ea era împreunată nu numai cu trude, ci și cu plăceri.

Maino și tovaroșii sêi, cari la început de milă de silă deveniseră numai diletanți în haiducia, avură timpul d'a se perfecționa până la gradul de virtuositate. Lumea îi admira și se înflora, tot deodată, de faptele lor. Sila și arbitrariul despotic făcură din acești ômeni muncitori, bandiți. Deprinși odată cu vieța din codri ei anevoiă s'ar fi mai putut îndupleca a părăsi, acéstă minunată meseria, liberă și liberală, spre a reveni la meseria lor de mai înainte, care era împreunată cu trude și cu sudori, și abia le aducea pânea de tôte zilele.

De câte orî venia vre-o veste dela Maino sêu despre dênșul, Pia o asculta cu mare plăcere; ea cugeta, că me-

seria, de care împrejurările l'au silit să se apuce, nu ar fi de loc vătămătoare nici pentru onôrea lui, nici pentru a ei. A fi bandit cum se cuvine, nu numai nu e rușine, ci chiar onôre și gloriă în ochii poporului de rënd, împilat de despotism, împiedecat în liberul esercițiu al drepturilor sale firești și stavilit în desvoltarea facultăților spirituali.

Maino, ce e drept, nu se putea asemêna cu hoșii de rënd; el era bandit marinos și nobil, ajuta și cruța pe cei sêrmani; pe cei avuți îi ușura de povara aurului, dar nu-î omoria decât în cazuri estraordinare, bună-ôră când se opuneau cu forța. De aceea nimeni nu cuteza să afirme, că Maino ucide numai pentru plăcerea de-a ucide sêu că esercéază meseria cu cruđime, care nu pôte fi decât însușirea spiritelor mici. În Spineta, locul nasterii lui Maino, ômenii vorbeau despre dênșul cu respect și admiraș eroicele lui fapte; acești sâteni simpli se mândriaș cu compatriotul lor. Uneori bunii ômeni se rêtăciaș prin munții și codrii, pe unde dormia Maino, și de se întempla să se întêlescă cu dênșul, ei aduceau în sat tot felul de povesti frumoșe despre compatriotul lor; spuneau, că pôrtă vestiminte de mătase cusute cu fir, ca și regele, că manierile lui sunt fine, că pe ômenii din sat îi tratéază ca un adeverat galantom.

Ce contrast între Maino și Barbone!

Acest din urmă, după ce petrecuse câte-va sêptemâni în spital, se arêta éráși prin Spineta schiopëtând și răđimându-se pe o cârjă; tot omul de omeniaș se feria de el. Orî-unde se înfățișă între ômeni, sêu că-l ocoliau injurându-l în taină, — că-cî era periculos a-l injura fățiș, — sêu că-l înteminaș cu fața posomorită, ca să-î arete, că nu aũ nici o dragoste cătră dênșul.

Trecuseră deja mai multe luni de când cu nunta lui Maino. Vara, ca tôte plăcerile lumesci, se apropia de sfêrșit. Mirésă nôstră, îndată ce-o ajungeau gândurile în trista ei singurătate, ofta din adâncul inimei și-și puneă nise întrebări ca acestea: ce va mai fi ôre de capul bietului Maino, pe care persecutătorii îl gonesc ca pe o fêră sêlbatică din codru în codru, din munte în munte? Ce-și va face capului, când va sosi érna cu tôte vijeliile ei? — Gândindu-se la unele ca acestea, bietei fete îi venia să nu mai cređă în fericita stea a lui Maino, deși inima ei bătea fierbinte pentru acesta.

Într'o sêră frumoșă și serină, pe când luna revêrsa de pe orizont palidele ei rađe peste coperișul de șindilă, al biserecuței din Spineta, preotul, a cărui locuință nu era departe de biserică, ședea la o mesciôră aprôpe de vatră, vrënd să se apuce de cină. Bucătăreșă îi pusese pe masă o strachină cu polenta și o farfuriă cu masline, érá dênșă se coboria în pivniță să împle o carafă cu vin de cel roșu, obicînuita beatură a bunului păstor.

Dar étă, că ușa se deschide dintr'odată cu răpediciune. Un om îmbrăcat în haine minunate întră în casă și salută pe preotul, uimit de acéstă visită nopturnă, cu următoarele vorbe: „Bună sêra, părinte!“ Străinul sêmêna cu acele fantastice figuri de bandiți, care nu se mai vêd nici chiar în Italia, decât atunci, când se representéază pe scenă piesa „Fra Diavolo.“

Banditul, care surprinse pe preotul bêtân și venerabil, purta atârnată de umêr o carabină engleză de primul calibru; la brăul lui cel de mătase roșiă, înfășurat de mai multe orî împrejurul trupului, erau înșepenite dôue pistôle.

frumose, ținute cu argint; printre ele se zăria mânerul tot de argint al unui stilet, care completa armatura voinecului bandit.

Fața lui era frumoasă, brunetă și roșiă; brațele-î erau vênose,  ra părul lui cel negru  i creș era parfumat cu imbelșugare  i sclipia ca oțelul, undul nd pe umeri în jos în plete încârligate.

Preotul recunosc  îndată pe renumitul erou din Spineta  i se  nfior ; el își pironi ochii cei mari asupra acestui fantom neașteptat, dar nu fu în stare să pronunță un singur cuv nt nici chiar spre a resaluta. B tr na buc t r s  țipă de spaimă  i da să se ascundă după cuptor; ea sc p  din m nii carafa, care se făcu tot bucăți. Acest   nt mplare făcu pe bandit să surid .

Maino se apropi  de preot f c ndu-  semn, să nu se t m   i să nu-ș  p rd  cumpătul; el își iea de pe cap pălăria cu păreții largi  i provădută cu o pană, care se încovoia în jos p n  la c f . Un lanț de aur, at rnat de pălăria atinge podinele zăngănind, —  i togmai acest lanț spune preotului cauza venirii lui Maino. Banditul provoc  pe preot  i-l rugă, să binevoesc  a celebra cununia  nterupt  înainte cu c teva luni. Cu aceste cuvinte Maino face semn spre ușă, —  i Pia întră cu sf l , gătită ca de cununi , cu t te că nu avuse destul timp pentru a se găti.

 ndat  ce  ntrase Pia în casă, prin curtea parochială se z ria  nisce figură stranie, înarmate cu pusc , cu s biu, cu pistole  i cu paloșe. La feréstra casei despre stradă se grămădise mai tot poporul din Spineta,  np im ntat pe de o parte, dar pe de altă parte curios de cele ce aveau să se  nt mple cu Maino  i cu Pia.

Preotul vedea din capul locului, că aci nu p te fi vorba de vre-o împotrivire. T te actele oficiose pentru cununi , prescrise de Sfta. biserică, erau în regulă; prin urmare el n'avea să-ș  prea  ngrenieze conștiința d nd celor două tineri binecuv ntare  i cunun ndu- . Cu t te acestea bunul preot își luă voia a întreba pe Maino, de este sigur, că de astă dată ceremonia nu va mai fi  nterupt  prin  ntervenirea poliției. La acest  întrebare Maino nu răspunse dec t printr'un suris sarcastic,  r  figura lui se părea, că se mai înălțase.

Nu era nici o grijă, că ceremonia ar putea fi conturbată de cineva până pe la faptul țilei. Bl stemații de geandarmi, Barbone  i soții s i stăteau legați butuc cu funii nóue în temnița comunală; ușă temniței era ferecată  i p zit  de nisce străji, în care Maino punea t t  încrederea.

Maino avea de g nd să petrec  nóptea acest  în ospete la locuința miresei sale;  r  a d ua ț  des de dimin t  el își va părăsi patria,  i p te pentru tot deuna. „Un galant-om, părinte” — țicea Maino ca de încheiere, rid nd din t t  inima, încât dinții s i albi ca alabastrul luciau la zarea focului din vatră — „un galant-om, reverende părinte, își află ori-unde patria, unde sunt galant-omeni; dar în Piemontul nostru astfel de p me nu se m n nc , precum nici smochinele nu cresc pe coperișul bisericei. Am de cuget să mă așed în Franția s u în Spania, că-că acolo omul se prețuesce după merit. Așa e, că bucata cea mai bună își perde gustul, decă s'a prea p rjolit? Dușmanii mei din țera acest  mi-au purtat de grijă, ca să nu mai pot h l dui. — Dar ostenéla d-tale, părinte, nu pot pofți să fi  de giaba.”

Rostind aceste cuvinte, Maino se apropie de mesci ra de lângă vatră, scóse din buzunar  i numer  ca la 20 de monete de aur, a căror strălucire lua vederea b tr nului preot; sunetul f rmec tor al acestor monete făcu şi pe buc t r s  să tresară după cuptor. Preotul nu cuted  a nu primi din partea lui Maino o tacs  de cununi , o tacs  ca dela un conte, ca dela un principe; el str nse galbiniu de pe mesci r , mulțami frumos banditului  i-  spus , că la moment va merge la biserică spre a s v rș i actul solemn. Toți eșiră din casa preotului.

Pe stradele Spinetei erau numai  meni; t te c șci rele satului erau iluminate cu luminări de se ; tovaroșii lui Maino purt nd torțe forma  un cortegi   nc nt tor  i înfiorător tot deodată.  menii alerg u cu mic, cu mare spre biserică; toți erau voioși ca de nuntă, că-că ei se osp taser  binișor, după un ordin mai înalt. C nd eșia din casă preotul  i mirele cu mirésa la braț, mulțimea adunată prorupse în strigarea de: „E viva signore Maino!” Sgomotul se mai adause prin pocniturile pistolelor  i ale carabinelor, care de astă dată r sun u ne mpiedecate, ca  i în bătaia de joc fața de ordinele st p nirii. Inimicul neîmpăcat a lui Maino zăcea la umbră, str ns în c tuși  i sc rșnia din dinți auđ nd pocniturile de pe afară.

Musica încă nu lipsia. D u  citare vechi  i cam discordate,  i un clarinet aveau să delecteze cu tonurile lor pe  speții acestei nunte.

Ajung nd preotul în biserică  i tinerii post ndu-se dinaintea altariului, mirele ceru cu tot de-adinsul, ca pe lângă cele d u  luminări aprinse, să se pună făclii în t te policandrele  i să se ilumineze bisericuța ca la țile mari. Drept tacs  pentru o astfel de iluminațiune Maino depuse pe treptele altariului o m n  de lire de aur. Mirele preținse  r și, ca pe lângă c ntecele rituali îndatinată, să i se mai c nte cu organele  i nisce arii de ale sale, care se auđiau în t te țilele din gurile copiilor de pe strade.

T te se făcură pe placul banditului.

Bisericuța preste câte-va momente se părea, că  not  într'o lumină feerică. C nd mirele  i mirésa își luară pozițiunea c venit  în fața preotului, mulțimea se  mplu de admirațiune pentru acest  p rech  fără p rech ;  i mulțimea atât era de îndesată, încât, decă cineva ar fi asv rlit un ac, el n'ar fi putut să cadă jos.

Ori-care fecior din sat ar fi schimbat acum bucuos cu proscrisul  i horopsitul de lume Maino; ori-care fată ar fi dat mult, să p t  fi în locul fericitei mirese.

Preotul, care singur dintre toți locuitorii Spinetei nu era bine dispus, ba dincontră era f rte îngrijat, se grăbi să termine c t mai cur nd acest  fatală ceremoni . El după ce dete cununaților cea de pe urmă binecuv ntare  i după ce le adresă câte-va cuvinte gratulat re, voia să plece; dar Maino apuc ndu-l de m n   i țise cu ton răstit: „Reverende părinte! de cununat ne- i cununat chiar înainte nasului lui Barbone  i al înaltelor autorități; acum ai să s v rșesci un alt act bisericesc  i mai momentos dec t „cununi .”

— Nu te înțeleg, fiule — răspunse preotul buimăcit  i nedumerit.

Banditul se grăbi a-l scóte din perplexitate țic ndu- : „M'am jurat pe ranele Salvatorului, că nu voi  eș  din acest  biserică, până nu vom fi încoronați, e  ca  mp r t  i mirésa mea ca împărătesă din Spineta. Să sci, părinte,

că femeia acésta, soția mea, e coróna și mărgăritarul tuturor femeilor; cel mai mare împărat al Europei a sărutat-o pe frunte, când era copilă, și prin acésta a dat lumii să înțelegă, că ea merită a purta corónă. De aceea te rog și te provoc, sântite părinte, să ne ungi după datina vechiă, și să ne încoronezi. Nu va fi lucru cu neputință . . . . . apoi ce se atinge de remunerarea ostenelei d-tale . . . . . Atunci Maino băgă mâna în buzunar, să scótă punga.

— Glumesci, fiule — întrerupse preotul silindu-se a suride. Cine sunt eú, ca să pot da onoruri și titluri lumesci, chiar decă tu și soția ta ați fi cei mai demni de ele? Dar să dicem, că așa putea să o fac. Eî bine, cu ce să vă ung, cu ce să vă încoronez într'o biserică mică și sêracă, cum e acésta?

— Gogoși, scuse fără nici un temeiú! — adause Maino, și apoi continuă astfel: Să mă erti, părinte, nu

voesci să o faci; pôte cugeți, că noi nu merităm acésta onóre. Eú sciú, ce vréú și să nu mă trăesc, de voiú din biserică neîncoronat. Aid! nu mă face vorbă! Mir de uns este destul în candela dela icóna Madonei. Încât pentru corónă . . . . .“

La aceste cuvinte Maino își purtă privirile cătră nisece statue de lemn în mărime naturală, care închipuiaú nisece sânti, încoronați cu coróne aurite și poleite, dar acoperite de praf. El întinse mâna și smulse de pe capetele sântilor două coróne de acestea, le curăți de praf cu mâneca mantalei, apoi urcându-se pe trépta dela altar le depuse pe prestol și dîse: „De o cam dată și acestea ne vor face un bun serviciú. Eî bine, poftim părinte!“

— Maino! — strigă cu voce trâmurațóre tinera soția, îngrozită de acest sacrilegiú. — Ce faci, Maino? Sânti din cer . . . . .

(Va urma.)

Femeia și emanciparea ei.

(Fine.)

Ce se atinge de vieța psihică (sufletescă), nu putem dice, că ființa sufletescă a femeii este alta, érá nu ca aceea a bărbatului. Dară totuși trebuie să afirmăm, că manifestațiunile psihice aú la femeia un caracter propriú și diferit de cel bărbătesc. Comparând în genere pe femeia cu bărbat din punct de vedere psihic constatăm, că la femeia predomnesce simțibilitatea, că femeia din cauza mai marii sale individualități este mai mult o ființă simțitoare (sentimentală), pe când bărbatul, la care predomnesce reacțiunea, este mai mult o ființă cugetătoare. Având femeia mai multă simțibilitate în fața impresiunilor, ea mai ușor își pôte întipări ceva în memoriă; dar memoria ei nu e destul de credincioasă, pentru că ceea ce i se încredințază nu se asimilază de ajuns din cauza lipsei de reacțiune suficientă. Femeia fiind foarte viaă, posede multă fantasiă, însă produsele fantasiei sale sunt lipsite de energiă. Tot din cauza acésta judecata femeii este pripită, dară distincțiunea nu străbate destul de profund; de aceea, femeia are o minte bună și chiară, însă nu este destul de capabilă și destul de aplicată la cercetări abstracte. La femeia predomnesce, mai departe, simpatia, amorul; érá la bărbat antagonismul, ura. De aceea, femeia e mai compătimitore, ba chiar mai morală, mai religioasă, decât bărbatul, care e mai aspru, mai tare de inimă și mai aplicat a calcula tóte după propriul său interes. Dară pe când, pe de altă parte, acesta se arată mai firm, mai constant, mai curăgios și mai capabil de-a lua hotăriri rezolute, caracterul femeii se manifestază ca un ce șovăitor; însă la suferințe femeia de regulă este mai rezolută; ea suferă de ordinar cele mai aprige nenorociri și loviri sortii cu mai mare statorniciă, decât bărbatul. Tot ce afectează în genere inima, influențază cu deosebire asupra femeii, și prin acésta femeia se pôte rădica până la cea mai admirabilă resignațiune; însă pe de altă parte, ea își înfățișază tóte lucrurile sub colórea cea mai plăcută și de aceea nu cade așa de ușor în desperare și nu vine curând în disarmonia cu lumea și cu sine însași; de aceea sinuciderile nu se ivesc așa de des la femeie, ca la bărbat. Elementul femeii este amorul, însă nu atâta cătră secul propriú, cât mai vèrtos cătră celalalt secul și cătră copiii neputincioși și frageđi. Virtuțile ei sunt: ne-

vinovăția sufletului și curățenia inimei; compătimirea și mila cordială sunt ornamentele ei.

Cum că acésta icónă, în care s'a espus în câte-va trësuri diferența psihică între femeia și bărbat este adevărată și bazată pe observațiuni seriose, ne va dovedi o scurtă privire asupra modului, cum se formază și se combinază stările sufletesci în om.

Sufletul copilului, când se nasce, este o tabula rasa, o ființă provădută cu puteri său cu așa-numitele facultăți, care trebuie să se manifesteze venind în atingere cu lumea esternă. Stările noastre sufletesci se nasc din referința, în care se pune sufletul cu obiectele din afară, care și formază ore-cum cuprinsul acelora. Facultățile principale, din care isvorece, așa dicând, activitatea sufletescă a omului, sunt trei, adevă: facultatea de-a înfățișa său de-a reprezenta obiectele, facultatea d'a-și forma simțeminte și facultatea de a dori său a pofti ceva, numită și facultatea pornirei. Érá mediul, prin care sufletul vine în referință cu lumea esternă, sunt nervii. Acestia jócă un rol însemnat în vieța sufletescă, pentru că dela ei depind stările primitive ale sufletului, reprezentațiunile, său în sens mai întins stările, prin care se formază apoi altele mai complicate, său deduse, adevă simțemintele și pornirile. Érá la nervi distingem două însușiri principale: escitabilitatea și țaria; dela combinarea acestor două calități depinde apoi cursul mai repede său mai încet al stărilor sufletesci, precum și durata lor mai scurtă său mai îndelungată. E cunoscut, că cele 4 temperamente ale omului, temperamentul sanguinic, choleric, melancolic și flegmatic depind dela însușirile acestea ale sistemului nervos. Și care temperament predomnesce ore în genere la femeie? De bună samă predomnesce de ordinar cel sanguinic, adevă acela, care se manifestază prin un curs repede de stări sufletesci, care sunt însă puțin durătore. Prin urmare nervii femeii sunt în mare grad escitabili, însă puțin tari. Acésta ne-o dovedesc și bótele cele multe de nervi, care se ivesc la femeie. Se scie, că pocnitura puscei e în stare, să facă pe o femeie să leșine.

După ce s'a constatat, că nervii sunt de mare însemnătate pentru vieța psihică, și după ce s'a arătat, că

ei la femeie sunt de regulă mai escitabili și mai slabi, decât la bărbat, să vedem acum, ce urmări are acesta pentru dezvoltarea sufletescă. S'a ȋis, că viața noastră sufletescă constă din reprezentațiuni, care constituie mijlocul cunoscintelor noastre, din simțeminte și din porniri seŭ dorințe. Ca să se nască în noi reprezentațiuni, prin care ajungem a cunoșce lumea, ce ne încungiuură, se cere înainte de tôte, ca nervii să fiă accesibili impresiunilor, ce vin din afară; va să ȋică, cu cât nervii simțului general, nervii pipăitului, ai gustului, mirosului, auđului și ai vęđului sunt mai escitabili, cu atât e mai mare și posibilitatea de a se forma mai multe reprezentațiuni. În astă privința femeia este în avantajii față de bărbat. Ea avęnd nervi mai escitabili primește în timpul cel mai scurt o mulțime de impresiuni, însă durere, că acestea se și șterg curęnd din cauza lipsei de energie a nervilor; memoria femeii este viiă, însă nu este credincioasă.

Impresiunile primite prin mijlocirea nervilor sensitivi sunt însă cele mai primitive stări sufletesci, stări, pe care omul le are în comun cu animalul; ęră pentru ca sufletul să se înalțe la activitatea cugetărei, să formeze adecă judecări, noțiuni seŭ modele de reprezentațiuni și combinațiuni, se cere ca reprezentațiunile să se prelucre după legile logice ale sufletului. Cugetarea seŭ activitatea minții constă în aceea, că reprezentațiunile căștigate și păstrate cu fidelitate, prin mij-

locirea memoriei, se pun în mișcare, se aleg și se combină într'o formă logică. La această prelucrare, prin care se nimicesc formațiunile vechi spre a se construi altele nouse, oferă un serviciu însemnat puterea imaginațiunei, însă nu ca putere determinătoare, ci ca instrument subordinat. Unde mintea este predominată de fantasiă, acolo încetęză cugetarea liniscită; cugetarea însă este imposibilă și acolo, unde lipsește cu totul fantasia, cum se întęplă la idiotii.

Se înțelege de sine, că unde impresionabilitatea nervilor este prea mare, acolo din cauza grămădirii reprezentațiunilor procesul de cugetare nu pôte decurge liniscit. Este cunoscut, că ómenii cu temperament melancolic sunt în genere cei mai buni cugetători. Apoi femeii cu temperament melancolic se găsesc fôrte puține. Și pe de altă

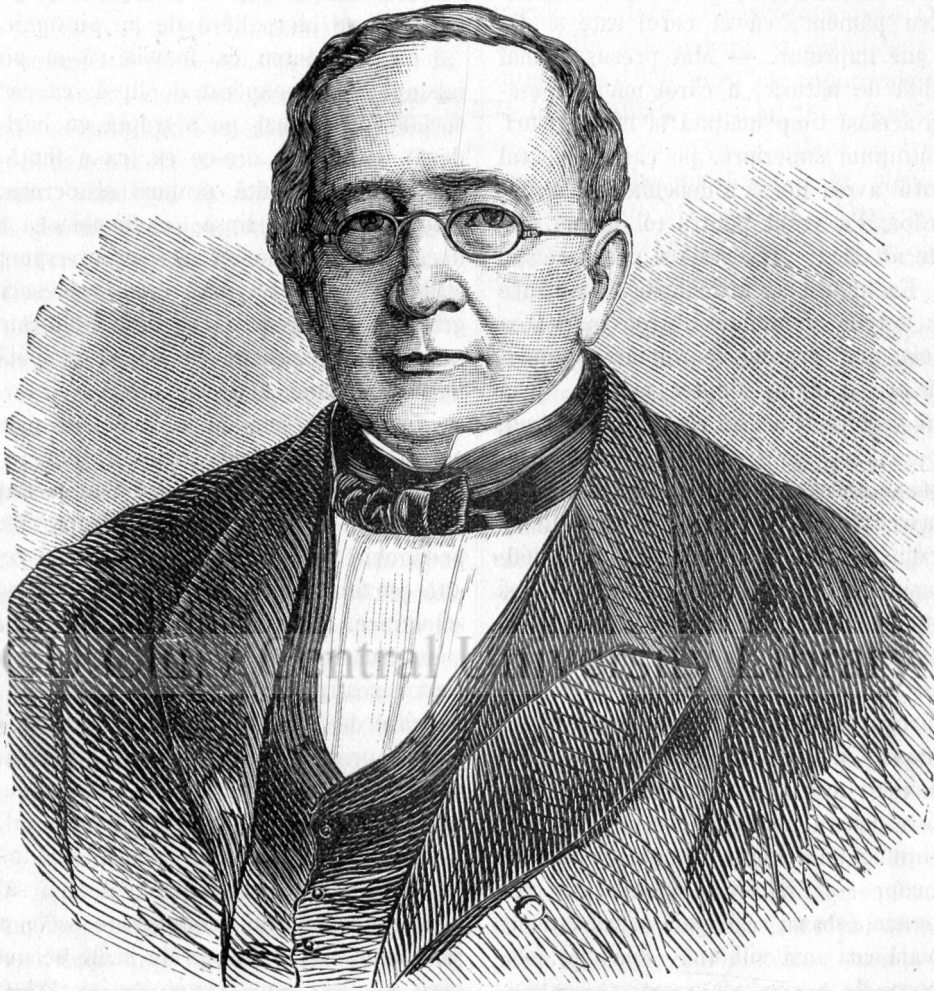
parte sunt unele ramuri ale științei, ca matematica, logica ect., în care activitatea minții trebuie să se manifesteze în tótă profunđitatea sa.

Pe când dară sensibilitatea prea mare a nervilor, împreună cu o mică ęnergiă a acestora, nu este togmăi priincioasă activității mintale, se pare că ea favorisęză seŭ cel puțin nu împiedecă activitatea rațională, seŭ acele stări sufletesci, care se atribuesc facultății rațiunei, prin care omul distinge binele de rău. Fiind că la stările acestea se cere o grupă mai mare de reprezentațiuni, care întră pe nesimțite în legătură unele cu altele și formęză într'un mod întunecat normele, după care aprețuim voințele și acțiunile ómenilor, formęză ideile morale; de aceea vedem dezvoltându-se la femeie facultatea rațiunei în męsură eminentă seŭ cel puțin în mod tot așa de estensiv, ca și la bărbați.

Din cele ȋise până aci rezultă, că lumea sensuală la femeie, din cauza escitabilității mai mari a nervilor, este mai mare, decât la bărbat, că togmăi din cauza acesta cugetarea logică este mai restrinsă, pe când în facultatea rațiunei femeia se pôte męsura în tot cazul cu bărbatul, ba de multe ori și întrece pe acesta.

Peste celelalte două grupe de stări sufletesci, peste simțeminte și doriri seŭ nisinințe putem trece mai iute, de óre-ce acestea se basęză pe reprezentațiuni și purced dintr'ęnsele. Stările inimiei, cum se numesc aceste două grupe

la un loc, se dezvoltęză din stările capului seŭ ale spiritului, și cu cât acesta este mai sęrac, cu atât și acelea sunt mai nebulöse, mai instinctive. Acesta se pôte observa la misticism, care este o direcțiune a inimiei, purcęsă din stări spirituale întunecate și la instinctul fin al unor femei, care în privința spirituală nu se află togmăi pe un înalt stadiu de dezvoltare. Cu privire la simțeminte, care nu sunt alt ceva, decât consciința sufletului despre înlesnirea seŭ împiedecarea vieții reprezentative a sufletului, repetim numai aceea, ce am ȋis mai înainte: că femeia este cu mult mai bogată în simțeminte, decât bărbatul. Cu deosebire predominesc în ea simțemintele generale seŭ formale, cum sunt d. es. acelea, pe care le produce opresiunea seŭ ușurarea, buna ordine seŭ disordinea, așteptarea și ȋmplinirea

Principele Alesandru Gorciacov. (Pag. 78.)

dorinței, succesul său neisbutirea în vre-o întreprindere ect., precum și simțemintele morale și religioase, acele simțeminte, care sunt baza fericirii noastre, și simțemintele de compătimire și de milă. Eră încât pentru nisuițe și dorințe, din care isvoresc voințele și acțiunile omenesci, și pe care le putem defini ca conștiința sufletului despre dorirea sa repugnarea unei reprezentații față cu celelalte reprezentații, care se află în conștiință, trebuie să afirmăm tot pe baza constituțiunii nervoase, că femeia e inferioară bărbatului. De ordin voința femeii nu este așa de tare, ca a bărbatului.

Etă dară, că atât în privința fizică, cât și în respectul dezvoltării psihice, femeia se deosebește în mod esențial de bărbat. Acesta deosebire descitatur Michelet o caracterizează într'un mod poetic, dîcînd: „Cine va avea acum curagiul de a discuta, decă ea (femeia) e mai presus sa mai prejos de bărbat? Ea e și una și alta tot deodată. Ea e ca și cerul pentru pămînt, că-cî cerul este și dedesupt și de-asupra, jur împrejur. — Mai presus și mai prejos de bărbat, umilită de natură, a cărei mână apesătore ea o simte, dar în același timp înălțată la nisce visuri, la nisce presimțiri și intuițiunii superioare, pe care bărbatul nici odată nu le-ar fi putut avea, densa a deochiat pe bărbat și l'a vrăjit cu nevinovăția, l'a vrăjit pentru tot deuna. El a rămas încântat. Și în alt loc: „Insectele și pescii rămân muți. Paserea cîntă. Ea ar voi să articuleze. Omul are limba distinsă, vorbirea netedă și luminosă, are claritatea cuvîntului. Dară femeia mai presus de vorbirea omului și de cîntarea paserii are o limbă de tot magică, prin care ea întretiaă această vorbire și această cîntare: suspinul, suflarea pasionată.“

Ce urmază din tôte aceste considerațiunii cu privire la tema: despre emanciparea femeilor? Respunsul va fi scurt, de ore-ce din premisele indicate fiă-care pôte să tragă singur conclusiunile. Avînd femeia o natură și fizică și psihică diferită de natura bărbatului, urmază în mod logic, că și ocupațiunile ei atât fizice, cât și spirituale trebuie să fiă diferite. Astăzi mai mult decăt ori și cînd este vorba despre împărțirea lucrărilor. Ocupațiunile fizice cele mai apte și tot deodată cele mai folositoare pentru femeia sunt afacerile casnice; apte, pentru că femeia n'are brațe destul de nervoase pentru lucrările grele și nu pôte da prea mult timp atențiune unui lucru complicat, fără ca să i se sue sîngele în cap, — și folositoare, pentru că, cum dîce poetul indian: „femeia este casa, femeia este fortuna.“ Eră ocupațiunea spirituală cea mai sublimă, cea mai folositoare a femeii este aceea, de a conduce crescerea copiilor, cel puțin dela nascere până la pubertate. Femeia este într'un grad cu mult mai înalt capabilă, să crească ființele cele tinere, pentru că acestea în timpii cei dintăi n'au lipsă de abstracțiunii, ci numai de cunoscințe intuitive, care formază baza vieții sufletesci. Tôtă fericirea fiitoare a copilului depinde dela mamă și totă mărimea unui om își are

germinele sa în sufletul mamei. Cine nu scie, că bărbatii cei mari, cari au jucat un rol în istoria, un Alesandru cel mare, frații Gracchi, un Juliū Cesar, un Stefan cel mare, un Napoleon, toți acestia au avut a multămi mărimea lor mamelor, ce i-au crescut.

„În primii trei ani ai vieții — dîce Jean Paul — omul învață mai mult decăt în trei ani la Academia: învață gramatica și lessiconul limbei materne, primesce un număr extraordinar de intuițiunii și cunoscințe.“ În scurt femeia și după amorul nemărginit ce-l are cătră copii, e destinată să devină regenerătoreă omenimeii. Simțemintele de moralitate și de religiositate se pot implănta și înrădăcina numai prin femeii în generațiunea cea nouă. Și în adevăr, folosul omenimeii pentru progres este cu mult mai mare, decă prin femeii se vor forma caractere firme și solide, decăt decă ele ar descoperi un comet nou sa decă ar descifra vre-o inscripțiune hieroglifică de pe piramidele din Egipt.

Însă pentru ca femeia să-și pôtă implini înalta sa misiune, este neapărat de lipsă, ca ea să fiă pusă în viața socială nu numai pe o treptă cu bărbatul, ci mai presus decăt acesta, de ore-ce ea, ca o ființă mai debilă, are nevoia de mai multă cruțare și ocrotire; cu alte cuvinte, este neapărat de lipsă, ca femeia să fiă stimată mai mult decăt bărbatul și să i se creeze pentru tot cazul o esistență sigură. Ba mai mult încă: societatea trebuie să îngrijescă, ca femeii să se dea o educațiune și o instrucțiune mai întinsă, pentru ca ea să-și pôtă implini mai cu înlesnire misiunea. Să nu cređă, cineva, că este de ajuns, ca femeia să scie numai a ceti și a scrie; din contră, se cere și pentru fete togmai atăta instrucțiune generală, cătă se dă feciorilor, până ce nu-și alege vre-o specialitate. Atențiunea femeilor trebuie îndreptată cu deosebire asupra pedagogiei și a ramurilor împreunate cu acesta. Pe de altă parte se pôte, ca femeia să se aplice și la specialități științifice. Acesta o pot face mai ales acele femeii, care sunt decise a duce o viață afară din familiă, femeii care se simt înzestrate cu deosebite talente și care au o deosebită aplicare la studiu. Apoi se scie și aceea, că o femeia, care a primit o cultură generală, cum o pretinde dela om spiritul timpului de astăzi, va putea se întrebuinteze cu lucruri folositoare și frumoase tot timpul, ce i-ar prisosi după săvîșirea ocupațiunilor casnice și educative.

Așa dară emanciparea femeii să se pregătescă și să se promoveze prin fundarea de scôle pentru secul femeesc și anume prin fundarea de scôle secundare mai înalte, din care să ăsă mame luminate și virtuose. Cu atari mame omenimea de sigur va realiza progrese mai mari, decăt în trecut și va prospera preste așteptare. Mai cu samă noi Români trebuie să purtăm o deosebită grijă de educațiunea secului femeesc, de ore-ce la noi scôlele de fete abia acum încep a se mai rădica.

Brașov 1877.

I. Meșotă.

Principele Alesandru Gorciacov.

Ministrul de esterne, cancelarul împăratului Alesandru II atât e de cunoscut în tôte părțile Europei, încât mai că ar fi de prisos să mai scriem ceva despre densul. E de ajuns a pronunța numele acestui bărbat extraordinar, pentru ca ori și cine să-și pôtă face o justă idee despre

el și despre activitatea lui. De mai bine de două-deci de ani acest bărbat pörtă pe umerii seii sarcina cea grea a afacerilor esterne într'o împărăția, care se numesce „colosul de nord.“ Din ziua, cînd a fost chîămat la înalta funcțiune, ce ocupă, principele Gorciacov a sciut să corespundă

întru toate așteptărilor puse în persoana lui. În cele mai grele împrejurări din viața politică a Rusiei, marele cancelar a stat cu tăria la cârma corăbiei statului și a condus prin multe furtune această corabiă, fără ca ea să sufere vre-o daună. Talentele diplomatice și lunga sa carieră au câștigat principelui Gorciacov renume europen și l-au pus în rândul celor mai mari bărbați de stat. Popolaritatea lui în Europa a crescut cu deosebire dela anul 1871 încôce. Alături cu suveranul său cărunțul principe a contribuit foarte mult la încheierea alianței celor trei împărați. Întelnicurile lui cu principele de Bismarck și cu comitele de Andrassy au fost considerate, la timpul său, ca nisce întâmplări epocale în istoria diplomației europene.

Principele Alesandru Gorciacov se trage dintr'o familie rusescă din cele mai vechi și mai ilustre. Începătorul ei a fost Michail de Cernigov, născut în anul 1246. Eță cari au fost cei mai însemnați reprezentanți ai acestei familii princiare: 1. Principele Petru Gorciacov, voevodul de Smolenc; el s'a făcut renumit prin apărarea Smolencului încontra regelui polon Sigismund III (1609—1611). 2. Principele Dimitri Gorciacov, care s'a născut în anul 1756 și a murit în 1824. El și-a făcut renume de poet în istoria literaturii rusesci. 3. Principele Alesandru Gorciacov, născut la 1764, mort în Petersburg la 1825; acesta a fost unul din cei mai de frunte militari ai timpului său și a ajuns la gradul de general. 4. Andrei Ivanovici Gorciacov încă a fost general de infanteriă și a jucat rol însemnat ca povățuitor de oștire; densusul a trăit dela 1768 până la 1855. 5. Fiul bătrânului Dimitri, generalul Petru Gorciacov, s'a născut în anul 1790 și a luat parte la mai multe războaie, mai cu samă la cel din anul 1829 încontra Turciei. În anul 1839 el ajunsese guvernator general în Siberia apusenă; muri apoi ca general de infanteriă la 1851. 6. Fratele acestuia, principele Mihail Dimitrievici Gorciacov, s'a născut în anul 1792. El a participat la războiul din Persia și la toate celelalte războaie câte mai urmară. La anul 1846 fu numit guvernator general în Varșovia. A făcut apoi campania din 1853 și 1854 în calitate de comandant la

diferite corpuri. În anul 1855 el căpeta comanda peste oștirea din Crimeea, înlocuind pe Mencicov. După terminarea războiului crimen, Michail Gorciacov deveni erăș guvernator în Polonia și muri în anul 1861.

Al 7-lea reprezentant de frunte al familiei este marele diplomat, despre care vorbim. El s'a născut la 1798. Educațiunea și-o făcu în liceul din Zarskoe-Selo. După terminarea studiilor principele Alesandru Gorciacov n'a îmbrățișat cariera armelor, care forma tradițiunile familiei, ci s'a dedicat celei diplomatice. Deja în anul 1824 el fu numit secretar de legațiune în Londra; de aci trecu în funcțiunea de însărcinat cu afacerile împărăției la Florența, eță la 1832 deveni consiliar de ambasadă pentru Viena. În anul 1841 Alesandru Gorciacov ajungând sol în Stuttgart regulă căsătorirea marelui-principese Olga cu principele ereditar din Württemberg și primi la 1846 titlul de consiliar intim. La 1850 intră ca împuternicit rusesc în parlamentul federal german. În anul 1855 Gorciacov deveni ambasador în Viena și ca atare el isbuti să tragă pe Austria în partea Rusiei înduplecându-o să pledeze pentru supremația rusescă peste Marea-negră. Dară puterile apusene au fost încontra acestei pretensiuni și conferințele dela Viena se terminară fără rezultat.

Dela anul 1856 încôce principele Alesandru Gorciacov funcționează ca ministru de afaceri esterne. Adâncile bătrânețe nu-l împiedecă de-a mai purta încă și astăzi această sarcină. Se vede, că el a îmbătrânit mai mult cu trupul, decât cu mintea. Actualminte vestitul diplomat petrece în Bucuresci, de unde aduce firele diplomației rusesci cu aceeași vigore, ca și până acum. Cine a trecut în decursul verii prin capitala României, putea să vadă în toate zilele și în toate serile pe bătrânul principe, care se arăta foarte des prin public. La șosea și în grădinile publice el se amesteca cu față veselă pînre numărôsa lume, ce-și avea privirile ațintite asupra-î. În scurt timp el a devenit foarte popular în Bucuresci și putem afirma, că chiar și copiii îl cunosc astăzi și-l salută, când îi trec pe dinainte.

M u s i c a   l a   R o m â n i .

Despre muzica noastră națională până acum au scris mai numai străinii; au scris unii artiști voiageri și alți câți-va călători erudiți, cari au trecut prin țerile locuite de Români și, în decursul scurtei lor petreceri, au avut uneori ocaziune de-a auzi esecutându-se și piese naționale române. Dar scrierile lor nu pot aspira la titlul de studii speciale asupra muzicii noastre, că-cî nu cuprind decât nisce impresiuni, produse de ariele, de doinele și de jocurile românesci. Multe din cele ce se scriu despre muzica noastră sunt false și neesacte, eță părerile diferiților scriitori divergăză una de alta. Cu toate acestea trebuie să constatăm, că toți afirmă în unanimitate, că poporul român îi este născut talentul musical; toți recunosc, că instinctul musical trebuie numărât între aptitudinile naționale ale poporului român. Nicî nu se pôte presupune altfel despre un popor, căruia cu drept cuvânt i se dice, că e poet din nascere. Între muzică și poezie există o reciprocitate necontestabilă și putem afirma, că productele musicale eșite din inima poporului sunt de o frumsețe și de o valoare tot

atât de mare, ca și acele poezii neimitabile, care storc chiar admirațiunea străinilor.

Pe lângă toate acestea muzica noastră națională n'a ajuns până acum la acel grad de dezvoltare, ca să pôtă fi pusă în linie cu muzica altor națiuni culte; germinele arielor și danțurilor noastre populare n'a ajuns încă la acel stadiu de evoluțiune, ca să se pôtă forma din ele un stil național; muzica profană, mai cu samă cea instrumentală, la noi nu s'a vulgarizat încă atât de mult, încât să o întempi de o potrivă în palat și în colibă; națiunea noastră până acum n'a fost norocôsă a produce un Palestrina, un Bach, un Mozart, un Beethoven ect. Toate acestea nu s'au făcut încă la noi, pentru că nu s'au putut face, pentru că poporul nostru a trăit în nisce împrejurări ca acelea, care stavilesc ori-ce dezvoltare în sfera minții și a inimii.

Secolii de sclăviă, șirul cel lung de suferințe, la care a fost condamnat de sorțe poporul nostru, jugul și lanțurile străine, întunerecul de sute de ani n'au permis Românilor să cultive artele. Artele și științele nu pot respira

decât în libertate; libertatea însă n'a fost partea poporului nostru; pacea și buna stare dau artelor acel avânt, care le duce la înflorire; dară în trecut poporul nostru numai după nume cunoscuse pacea, numai din auzițe scia, ce este în lume binele și mulțămirea.

În ceea ce privesc timpurile mai recente, trebuie să constatăm că, decât muzica noastră națională n'a realizat mai nici un progres însemnat, o parte din vină o poartă generațiunile de față. De când pozițiunea poporului român s'a mai îmbunătățit, noi pe terenul muzicii am lucrat prea puțin și nu ne-am nevoit mai de loc, să reparăm strămbătățile din trecut. Timpurile grele au trecut și, grație puterii de vitalitate, ne-a succedat a ne conserva cel puțin limba, caracterul și tradițiunile naționale. Cu începutul secolului al XIX-lea a început a resări și pentru noi dulcele sôre al libertății. Pozițiunea noastră mai favorabilă ne-a permis de-a apuca pe calea progresului. Eram însă foarte înapoiați în toate direcțiunile culturii; aveam prea multe de făcut. Ne-am făcut luntre și punte spre a răspândi lumina și învățătura; ne-a succedat a realiza progrese considerabile în diferite științe și chiar în arte. Puținele urme de arhitectură, sculptură și pictură, câte mai rămăseră pe pământul românesc după atâtea furtune, ca o scumpă moștenire dela străbuni, au fost și sunt considerate ca lucruri de mare preț. Ruinele de pe lângă unele mănăstiri, tablourile, icônele, sâpăturile în lemn și piatră, prețioasele odore de metal dăltuite și gravate, stofele bogate, țesăturile de tot felul ect. începură a fi căutate și conservate ca nisele comori naționale. În timpurile mai din urmă se înființară în București și în Iași școle de bele-arte. Poesia populară, la rândul ei, a fost apreciată după adeverata ei valoare și c'un zel demn de totă lauda se culeseră produsele muzei țărănești, care conțin atâtea reamintiri ale trecutului și atâtea glorii naționale.

Nu mai muzică națională, reprezentată prin duișele melodii moștenite dela străbuni, prin doinele ciobanilor, prin horele poporului, s'a lăsat în părăsire; mai nime nu și-a bătut capul cu culegerea, cu conservarea și cu perfecționarea melodiilor din popor. Și cât de scumpă este această comoră pentru noi! Cât de nereparabilă ar fi pierderea neprețuitei comori! Și pierderea se va întâmpla negreșit, decât generațiunile de astăzi vor mai persista în nepăsarea și neglijința lor. Poporul iubescă preste măsură și adoră toate ariele și melodiile naționale; ele sunt produsele geniului său și când le aude, el se simte răpit de farmec. O melodie națională deșteptă în popor mai multe simțăminte, decât o arie străină, impresionază cu mai multă tăria viaa lui imaginațiune, produce în spiritul lui mai multe idei, îl entuziasmază în grad mai înalt, decât chiar cea mai frumoasă melodie, care nu e națională,

— „Melodiile doinei pentru cine o înțelege — dice D. V. Alesandri — sunt chiar plângerea duiosă a patriei noastre. Mărturisesc eu însumi, că pentru mine unele din melodiile românești, unele doine, unele hore, unel cântece de lume cuprind o lume întregă de armonie dulce și duiosă, care-ni pătrunde inima de lacrimi.“ Și nici că poate fi altfel. Ariele și doinele noastre ne deplângău vitrega sôrte atunci, când poesia nu putea și nu era în stare să o deplângă. Jalea și melancolia este caracterul lor principal și fiă-care din ele respiră un ton elegiac. Chiar și ariele de danț au de ordinar o introduțiune jalnică și

misterioasă și numai cătră sfârșit își capătă vioiciunea originală, ce le caracterizează. Dacă am voi să ne dăm samă despre cauzele acestui fenomen, ar trebui să studiem cu de-a măruntul natura întregii vieți naționale și mai ales istoria trecutului, că-cî acele melodii stau în strânsă legătură cu împrejurările, în care trăim, și cu multe întâmplări, al căror obiect au fost părinții și străbunii nostri.

Și ce-am făcut noi până acum, pentru a conserva aceste scumpe mărgăritare, care au să servescă drept bază la dezvoltarea unui adevărat stil național în muzică? Suntem nevoiți a constata, că prea puțin am făcut. Conservatorii melodiilor noastre naționale sunt și astăzi țeranii din câmpia și dela munte, păstorii, fetele în ședătoare și mai vârtos lăutarii, reprezentanții muzicii noastre lumesci atât instrumentale cât și vocale. Lor avem să le mulțămim, decât până astăzi nu s'au instrăinat cu totul ariele noastre, dacă nu ni le-au răpit vecinii spre a și-le apropia. Nu scim întru cât aceste melodii, puse sub un scut atât de nesigur, lăsate în grija lăutarilor nomazi, își vor fi păstrat caracterul și fisionomia lor originală; n'avem nici o garanție, că în decursul timpului nu s'au străcurat prin ele elemente străine. Vedem însă cu ochii, că decând s'au vulgarizat și pintre noi ariele străine, de atunci vechile noastre melodii au căzut în mare dispreț, au început a fi uitate și putem afirma cu siguranță că, decât vom mai continua încă cât-va timp a fi indiferenți, trezându-ne mai târziu, nu vom mai avea ce culege.

Ne-au lipsit până acum componiști indigeni și români — factor principal pentru dezvoltarea artei muzicale la orî-ce popor, — cari să exploateze comorile, ce posedem, și să ne arete valoarea melodiilor noastre. Etă din ce cauză muzica noastră națională este încă și astăzi desconsiderată și rău apreciată de noi însine, eră străinilor mai de loc nu e cunoscută. Componiștii indigeni și români ar avea misiunea de-a culege ariele noastre populare, d'a-le conserva, apărându-le de orî-ce influință străină; ei ar fi chemați a studia caracterul cântecelor și danțurilor noastre; ei ar putea apoi, după ce vor fi pătruns spiritul muzicii noastre, să adauge numărul existent al ariilor populare prin compozițiuni proprii, care să servescă drept modeluri pe terenul artei muzicale. Ei, în fine, ar fi în stare, să creze un stil național în muzica noastră. Observăm însă, că o astfel de misiune nu vor putea s'o împlinescă, decât nisele componiști talentați și studiați, cari să scie a ne prezenta ariele culese în transcriptiuni fidele, fără a le denatura și fără a le altera caracterul original prin elemente străine. Dacă ne uităm la alte popore, care posedă o muzică dezvoltată, ne încredințăm, că o misiune ca aceasta au luat-o asupra-și componiștii cei mai erudiți și mai geniali. Tot așa va trebui să se întemple și la noi. Ar fi o daună nereparabilă, decât melodiile, prin care poporul își exprimă tot ce simte în inima sa, ar cădea în nisele mâni neapte, care le-ar lipsi de proprietatea lor națională și le-ar altera caracterul original!

Astăzi muzica noastră e lăsată mai cu totul în grija străinilor. Puținele posturi, înființate pentru dezvoltarea artei muzicale, sunt ocupate de componiști străini. Acestia sunt autorii puținelor caiete de melodii populare, ce au cșit de sub presă în decursul celor două decenii din urmă. Însă durere! aceste colecțiuni nu au pentru noi nici o valoare, ba din contră, ele compromit muzica noastră națională

în ochii străinilor. Ele sunt întogmite de nisce componiști de a doua mână, cari din cauza lipsei de studiu nu es-primă în transcripțiunile lor adevăratul caracter al melodiilor noastre, nu reprezintă melodiile astfel, după cum s'au improvisat de geniul poporului. Aș mai eșit apoi de sub presă unele melodii românesce, care au pretensiunea de-a fi compozițiuni originale în adevăratul stil național; în realitate însă ele nu sunt decât nisce melodii cunoscute, împrumutate dela popor și denaturate prin adausele respectivilor compozitori. Firesce, că un atare material nu pôte să aibă nici o valoare pentru musica noastră. Singur dnul Berdescu, după părerea noastră, are meritul de a fi lucrat pe nisce baze mai solide. Dnul Berdescu ne oferă în colecțiunile sale ariele și horele naționale tot așa, cum le-a aflat la popor. Acesta este de o camdată misiunea compoziștilor nostri, până când ne va succede să avem și în specialitatea această corifei. Din nenorocire însă dnul Berdescu a rămas izolat și n'a aflat imitatori la o lucrare atât de vastă. Ariele populare românesce sunt foarte numeroșe și câte s'au cules până acum constitue numai o minimă parte din mulțimea cea nemărginită. Mai observăm apoi și aceea, că ariele publicate până acum sunt culese numai din unele ținuturi ale României; ăra ariele populare din Transilvania, Bucovina, Maramureș și din Banat nu sunt încă de loc exploatate. Forma, ritmul și caracterul arielor și danțurilor diferă mult după locuri; prin urmare trebuie să se facă asupra lor un studiu îndelungat și conștient; dar spre acest scop se recere un număr considerabil de compoziști, un număr proporționat cu întinderea lucrării.

La alte națiuni biserica a produs un mare număr de compoziști celebri, cari pe lângă musica bisericăscă au cultivat și pe cea profană și au contribuit mult la dezvoltarea ei. Capii bisericeii își țineau de o sântă datoriă de-a purta grijă de această artă; multe persoane bisericăscă se ocupau cu predilecțiune cu studiul muzicii și multe dintre dênsele s'au distins și s'au ilustrat prin compozițiuni proprii. Odinioară măestrii cei mai renumiți în cant și în compozițiuni erau monachi din diferite mănăstiri ale Italiei. După ce s'a introdus în secolul al VI-ea cântecul choral în biserică, se înmulțiră și școlile de muzică; multe din ele ajunseră la renume european și produsera nisce compoziști, cari s'au făcut nemuritori prin operele lor de caracter atât religios, cât și profan. Nu este aci locul de-a arăta influința bisericeii asupra muzicii profane la diferitele popore. Ne mărginim a spune, că istoria muzicii ne constată că, decât Italianii și mai cu deosebire Germanii posedă astăzi o muzică atât de dezvoltată, apoi această au să o mulțămescă în prima linie bisericeii.

Și la noi muzica vocală face parte esențială din serviciul divin și, decând am adoptat creștinismul, ea s'a cultivat mereu în bisericile noastre. Cu toate acestea biserica n'a avut la noi acea influință binefăcătoare, ca aiea, n'a putut produce compoziști, cari să contribue la crearea unui stil național. Din contră, putem afirma, că la noi biserica a împiedecat dezvoltarea muzicii, abatându-se dela drumul, ce duce spre progres, și oprindu-se pe un teren neproductiv. Este cunoscut, că toate cântările, ce se cântă prin bisericile noastre, sunt împrumutate dela biserica grecească. Este asemenea știut, că pe la anul 1710 în bisericile noastre chiar și serviciul divin se săvârșea în limba

grecească și slavonă. Archiepiscopii bisericeii de pe timpurile acelea în îngrijirea lor „de a cânta lui Dumnezeu alcătuirii de cântări pline de totă duhovnicăscă evlavie și cu duh umilit, ăr' nu tacsimuri și cântece turcesce,” au chemat dascalii învățați grecești în țără, „pentru ca și în bisericile noastre să se cânte ca în marile biserici din Țarigrad și din sfântul munte, pentru ca și Români să se inițieze în frumoșă artă a psaltichiei și papadichiei grecești.” Un roi de psalți și protopsalți, dascalii din Țarigrad, părinți sfetogoreți se revărsară peste România și aflară primire pe la metropoliă, pe la mănăstiri și chiar la curțile domnescă. Astfel ajunserăm curând la dorita țentă, ca și „în țerile noastre să se cânte cu multă evlavie la slujbe și preveghiuri matimi din Ikimatariu și din Matimatariu; și era o cântare primită și placută.”

Influința, ce avu această muzică asupra muzicii naționale, se pôte compara cu funesta influință, ce au avut în biserică limba grecească și slavonă asupra celei române. Precum „blagosloveniile” și „eleisonele” ne-au deformat dulcele și frumosul graiu străbun, tot astfel ne-au corupt și gorgonele și îngănăturile grecești gustul muziciei. În loc de-a introduce în biserică sistemul muziciei occidentale, noi am adoptat sistemul grecesc, greoiu și confus, cu mulțimea „glasurilor” și semmelor; am adoptat o muzică străină, care având de bază un sistem primitiv și defectuos, nu pôte ajunge la un grad mai înalt de dezvoltare. Nenorocirea mai mare a fost apoi, că această muzică s'a răspândit printre Români cu o rapiditate neașteptată și a început a fi studiată cu un zel demn de lucruri mai bune. Ne putem câștiga o idee lămurită despre rapiditatea, cu care s'a vulgarizat la noi muzica grecească, decât vom arunca o privire peste scrierile, ce tratăză despre această muzică. În catalogul bibliografic român, publicat de d. Jarcu, aflăm numai trei scrieri despre muzica europeană modernă; ăra despre psaltichie se găsesc scrieri cu mult mai numeroșe, în mai multe volume și în mai multe edițiuni. Esistă cărți, care se ocupă cu teoria psaltichiei, cu basul teoretic și practic al muziciei grecești; esistă apoi Anastasimatar, Ir-mologion, Anthologion, Cherovico-chmonicar, Parisimier, Catabasier, Privighiar, Teoreticon, Docsastar ect. În România și Moldavia, ba chiar și în unele părți din Transilvania, mai nu vei găsi cântăreți bisericăscă, cari să nu cunoscă psaltichia și papadichia. Între asemenea împrejurări nu mai încape nici o îndoielă, că multe proprietăți și înfrumșetări, multe gorgone și tonuri nasale au trecut din psaltichia grecească în muzica noastră națională.

Din cele dișe rezultă, că biserica la alte popore a produs compoziști și a înființat școle de muzică înainte de-a esista conservatore; la noi însă ea n'a contribuit întru nimic la ameliorarea muziciei naționale. În România s'a cultivat psaltichia grecească, ăr pe unde această n'a putut străbate, pe acolo muzica bisericăscă se află într'o stare cu totul tot desolată.

O altă instituțiune, care ne-ar fi putut da compoziști, sunt conservatorele de muzică. Astfel de institute în timpurile mai recente s'au înființat și la Români, — înțelegem în România, că-că prin celelalte provincie nu se găsesc, și nu se vor găsi curând mișloce bănescă pentru așa ceva. În România avem două conservatore de muzică, unul în Bucuresci, altul în Iași. Nu știm însă, din ce cauze acele institute n'au putut să răspundă până acum așteptărilor

nóstre. A cui e vina? a organizațiunei? a profesorilor? a elevilor? La aceste întrebări nu putem răspunde; ținem însă a constata, că până acum nu cunoștem încă nici un componist eșit din conservatoarele române, care să fiă devenit cunoscut în cercuri mai mari prin compozițiunii originale, fiă în musica vocală, fiă în cea instrumentală; nu cunoștem nici măcar un singur elev, care să fiă devenit

cunoscut și în afară ca virtuos pe vre un instrument. Dar decât nici biserica n'a făcut nimic pentru musică, decât conservatoarele încă n'a dobândit rezultatele dorite, apoi de s'ar fi găsit măcar nisee particulari, cari să se fiă consacrat studiului musical cu propriile lor mijloce! Mult ar fi putut s'o facă, dar n'a făcut'o.

(Va urma.)

F a t a r o m â n ă .

Ilustrațiunea din numărul de astăzi, care înfățișează o fată română din Ardeal din ținutul Bărgăului, îmi dă cel mai bun prilegiu, de-a scrie câte-va rânduri despre fata română peste tot. Și vă spun drept, că tratând această materie delicată eu simț în inima mea o deosebită mulțămire. Șeiți pentru ce? Pentru că despre fata română nu pot vorbi decât bine, nu pot vorbi decât cu laude. Unii dintre cetitori vor veni să-mi dea peste nas, imputându-mi amor propriu național și prea multă slăbiciune față de ceea ce este românesc. Har Domnului! de așa ceva nici capul nu me dore, că-cî pentru a me desvinovați voiți cita următoarea împrejurare caracteristică:

Călătorii străini, cari au trecut prin țerile noastre și cari au scris despre noi Români, în cele mai multe privințe ne vorbesc de rău. Ei ne dic, că suntem un popor incult, trândav și laș, că năravurile ne sunt próste, că inteligența, cu care ne-a înzestrat natura, o folosim numai în parte rea, că locuim prin bordee, că mâncăm după gustul nostru, ér' nu după al altora ect. ect. și încă o sută de ect. Îndată ce vine însă vorba despre fata română, aceiași călători își mută rostul și încep să cânte pe altă córdă; ei nu mai critică, nu mai bîrfesc, ci laudă, admiră până nu mai pot. În fața unei fete române flegmaticul Englez devine sanguinic și limbut; greoiul German își perde cumpetul, încetază de-a filozofa și începe să politizeze; Francezul ușurel și de atâtea ori frivol se uimesce și se aprofundază în filozofia gustului; Italianul se entusiasmază și se simte mai mare artist, decum se credea. Decă nu me credeți, luați a mână serierile diferiților călători și vă convingeți.

Fata română înainte de toate este frumoasă, atât în ceea ce privesce trupul, cât și în ceea ce privesce spiritul. Frumoasă este și fata magiară, dar în căutăturile ei surprindem un fel de sîlbătăciă, care nu prea șeade bine secsului femeesc; peste acesta trupul românei e mai mult tras prin inel, decât al magiarei. Blonda și gingașa Germană posedă frumuseți necontestabile; adese-orî însă ea sémănă mai mult cu o statuă, c'un portret eșit din mână de măestru, decât cu o ființă viă; ba putem dice, că în genere ea e monotonă și fără multă grațiă în mișcărilor și manifestațiunile ei. defecte, prin care fata română nu pécătuesce mai nici odată. Franceza e drăgălașă, ingenioasă, cu voiă bună și vîșfățată; fata română încă se bucură de nisee însușiri ca acestea, dar în plus ea întrece pe sora ei din Franca prin calități fizice. Femeile de viță slavă nu se pot numi urfe, dar deșu nici tipul slav nu e togmăi acela, care stă mai aprópe de idealul frumuseții. La Slavî nasul strică adeseorî tot ceea ce natura ar fi vrut să întogmescă după un plan mai perfect.

Toate aceste observațiuni vorbesc în favórea fetei române. E adevérat, că Grecóicele și Italienele se pun în

rîndul celor mai frumoșe femei europene. Româncuțele noastre își aduc mult cu dênsele. Deosebirea constă mai vîrtos în următoarele: nasul fetei române e mai puțin grecesc, érá italiana e mai puțin sficiósă și mai puțin melancolică, decât sora ei din Dacia.

În scurt, fata română pare că e făcută pentru a fărmece, pentru a-ți lua ochii, pentru a-ți fura inima. În toate situațiunile din vieță ea are ceva, care te încântă. Afându-te la țéră, treci prin sat seú pe lângă sat. Și ce veđi colo la fântână? Din depártare ți se pare, că zăresci o nălucă din lumea visurilor; te apropii de dênșă, și étă că e o copilă înaltă, subțirică și mlădiósă, cu portul ei cel interesant, cu mânecele rêsfránte până la cote, c'un pîr de Cosințaná, cu ochi mari și negri, c'un suris, ce te repune. Ea își imple donița seú cofița, îți dá să bei și apoi adresându-ți câte-va cuvinte ca mîerea de dulci, se duce și te lasă, să oftezi în urma ei. Dumineca și la sêrbători te îndreptezi nerăbdător spre centrul comunei lângă o cruce seú chiar în curtea birtului. Sătenii jócă hora seú alte danțuri naționale. Pintre șirurile voinicilor veđi pe drăgălașele fetețe legănându-se ca trestia pe baltă. Fetele lor sunt aprinse, din ochii lor scapără un foc ager; grațiă mișcărilor te îmbetă de farmec. Când se desprind din horă, ele se grupéză p'aici pe coala și glumesc, rid, își fac ingenioșele observațiuni asupra unor indiviđi. Într'o astfel de situațiune nu-ți mai doresci alt ceva, decât ca ziua să fiă cât anul de lungă. Căutând mai cu de-adinsul la numérosa cétă a copilelor, nu poți să le compari decât numai cu acele fete măestre din poveste, despre care se spune, că au puterea d'a întineri pe cei ce întâlnesc în calea lor.

Dar fata română nu merită a fi admirată numai din punct de vedere al frumuseții. La țéră, ea escelează prin hârnicia ei cea esemplară. Nici odată fetele sătene nu lipsesc dela lucrul câmpului, ci muncesc alătura cu bărbății. Ele nu se spar nici chiar de lucrurile cele mai grele; am veđut adeseorî fete arând și cosind, fără ca ele să pîrdă prin acesta câtu-și de puțin din farmecele secsului lor. În casă fata română e și mai admirabilă. Ea e tot deuna mâna dréptă a mamei sale: împarte cu acesta toate greutățile economiei. Fata tórcé cât e érna, țese și cósé. Lucrul mânilor ei, în ceea ce privesce brodarea și chiar împletitura, ne pune în uimire. În casele, unde copiii rêmân orfanî de mamă, fata cea mai mare pórtă singură economia, cresce prunci, le face haina, spală și chiverniscesc casa în cea mai bună regulă. La lucru fata română e tot deuna voiósă, cântă și glumesc cu tovaróșele ei. Îvinge adeseorî cele mai mari greutăți cu o bărbățiă de voinic.

Acestea le vedem pe la țéră. Dar prin salónele dela orașe nu e óre tot astfel? Prin salóne fata română se pare

Fata română. (Pag. 82.)

în cât-va mai moleșită, dar în alte privințe ea ni se înfățișează tot așa de frumoasă, tot așa de drăgălașă, ca și cea dela țără. Aici ca și acolo, aceleași însușiri, aceeași îndemănare. Conversațiunea cu o fată română din salon te încântă atât de mult, în cât nu te înduri să te mai duci de lângă ea. Pe semne așa e făcută româna!

În povestile noastre populare există un ideal de frumusețe femească, anume de frumusețe de fată: este Iléna Cosințana. Acest ideal a eșit din creerii poporului, e o creațiune a fantasiei lui; dar fantasia n'a făcut, decât să idealizeze realitatea. Acestui ideal de fată îi corespunde idealul frumuseții voinicesci, adică Făt-frumos. Ar fi interesant a enumera una după alta toate acele expresiuni și frase, prin care poporul nostru scie să caracterizeze într'un mod atât de nimerit frumusețile femeesci. Astfel se dice, bună oră, despre o fată frumoasă, că e tăiată seú picată din sóre. Unde vă trebuie o închipuire mai poetică? Tot așa de caracteristic e și numele de Flóre, ce se dă pe alocurea fetelor.

Ar mai rămânea acum, să vorbim și despre portul fetelor române. Dar cine să descrie cu de-amăruntul toate modele de costum femeesc, câte se ved după locuri la românele noastre. Peste tot putem afirma, că în cele mai multe părți costumul fetei române e de un gust ales și

de o frumusețe deosebită. Cămașa seú iia cea lungă, împodobită cu atâtea broderii la piept, la mâneci și la umeri, Dómnne cât de bine șeade ea trupșórelor trase prin inel și șórturile seú crăntințele, care pe alocuria se pórtă și pe dinainte și pe din dărét, sunt de cele mai multe orí lucrute cu o artă admirabilă. Prin multe locuri fetele ámbliă cu capetele neacoperite; érá pe unde nu se observă acéstă modă, capetele se învêlesc cu stergare seú de tot albe, seú apoi colorate. Legătura capului une-orí atât e de măestrită și de cu gust, încât nu te poți mira îndestul de dăsteritatea fetei române. Salba de mărgelile seú de monete nu cređ, că lipsește în nici o parte a ținuturilor locuite de Români. Costumul fetei române se aseména în multe puncte cu al fetelor din Italia.

Dómnnele și domnișórele deprin orașe n'ar face nici un réu, decă ar mai întroduce și prin salóne portul cel mândru al fetelor dela țără. Un exemplu demn de imitație a dat în astă privință Dómna României, care nu se rușinează a purta aceleași vestimente ca și fetele și femeile din popor. Damele Bucurescene áu început deja a se fotografa îmbrăcate țărănesce și cu furca la brêu, imitând exemplul suveranei lor. Românele nu trebuie să desprețuască un costum, a cărui frumusețe o recunosc și o admiră chiar și străinii.

I. Al. Lăpădat.

V a r i e t a ț i

Un câne fidel. În orașul Nimes, în Franca, muri nu de mult un june măcelar. Acest june avea un câne buldog. Pe tot timpul cât a zăcut măcelarul bolnav, cânele nu se mișcă de lângă pat. Atât era de mahnit de suferința stăpânului seú, încât nici de mâncare nu-i trebuia. Murind junele măcelar, buldogul însoți sicriul până în cimiteriu, de unde abia îl putură da afară după terminarea ceremoniei. După câte-va zile un săpător mergând în cimiteriu, să sape un mormânt, observă pe grópa măcelarului o gaură ca de un metru de lărgă. Se aproprie și găsi în acea gaură cânele reșosatului. Înștiințând despre acéstă întâmplare pe rudele junelui măcelar, acestia luară pe bietul animal de-l duseră éráși acasă. Fidelul câne refuză d'aci înainte orí-ce hrană și muri preste curénd. — Acéstă întâmplare ne probéză din nou, că cel mai credincios amic al omului este cânele.

Negoțul cu sclavi se continuă în Turcia și în Egipt ca și mai înainte. Bași-bozucii și cerchezii răpesc cete de copii și copile de ale creștinilor, ca să facă negoț cu dênșii. Nu de mult s'au vëndut în Cairo (Egipt) 110 de sclave albe și 152 de cele negre și anume din haremul ministrului de finanțe, care fusese asasinat. Tóte la olaltă áu fost vëndute cu prețul de 13,000 funți sterlingi. În provincia abesinică Galabat negoțul cu sclavi, chiar și cu cei creștini se face pe față și în public: prețul pentru fiá-care sclav e de câte 30—70 de dolari; în ținuturile egiptene Zeila și Taciura cei mai mari neguțători cu sclavi sunt pașa Abu Bekr și fiii seí. Chiar náile chedivului transportéză astfel de marfă omenescă; din porturile chedivului se esportéză pe an câte 25,000 de sclavi. Reprezentanții puterilor străine protestéză mereu, dar ce folos? Negoțul decurge neîmpiedecat, spre cea mai mare rușine a secolului, în care trăim!

Statistică. Imigrațiunea în America. În decursul anului 1876 áu imigrat în Statele-Unite din America 157,440 de persoane, 102,960 bărbați și 54,480 femei. Dintre acestia 26,608 áu fost mai mici de 15 ani, érá 111,764 n'ajungeau la etatea de 40 de ani. Pe drum áu murit 66 persoane. Imigranții áu venit din diferite țeri europene, adică: din Anglia áu emigrat 21,051, din Irlanda 16,506, din Scoția 4,383, din Wales 204, din Isle of Man 8, din Guernsey 1, din Germania 31,323, din Austria 6,047, din Ungaria 475, din Svedia 5,294, din Norvegia 6,031, din Danimarca 1,624, din Holanda 709, din Belgia 454, din Helveția 1,572, din Franca 6,723, din Italia 2,980, din Grecia 24, din Portugalia 854, din Rusia 6,787 ect.

— *Producțiunea lâneci.* După corespondentul diarului »Siècle»

reproducem următoarele date despre producțiunea lâneci. În anul 1876 s'au produs în America 100,000 tóne de lână (tóna metrică = 1,000 chilograme); Britania-Mare întregă a produs ceva mai puțin. Restul continentului european a trebuit să dea mai mult de doue ori atât, adică vre-o 250,000 tóne; Australia a produs 175,000, la Plata 100,000. Restul globului întreg a putut să producă ca la 25,000 de tóne. Așa dară s'ar fi produs preste tot 750,000 de tóne de lână, în valóre de 2 miliarde și 250 milióne de franci. Aici nu e vorba, decât de lână brută. La spălătóre ea perdé cam a treia parte din greutate. —

— *Ómení bogăți.* Un senator din Nevada (America) are o stare atât de considerabilă, încât veniturile lui anualí ajung cel puțin la 100 de milióne de franci. Acest om se chiamă Jones. Patru asociați americani, anume Flood, Mackey, O' Brien și Fair, proprietari de mine în Nevada și capi ai unei bance principale din California, se află în posesiunea unei averi de 1 miliard de franci. Veniturile lor anualí încă sunt de 100 milióne. Acești patru, cari sunt Irlandezi de origine, înainte cu 10 ani erau ómení sêraci. Marchisul de Westminster, care posede o parte din Londra, se bucură de o avere de 1 miliard și jumătate. Acestor ómení li se póte aplica cu drept cuvânt expresiunea românescă: putređi de bogăți.

Notițe economice. *Străplântarea pomilor înfrunđiți* se operéză fără nici o greutate, decă ne succede să scótem rădăcinile cu pământul de pe lângă ele. Pentru scopul acesta facem cu câte-va zile înainte de străplântare o grópă împrejurul pomului; grópa să aibă o lărgime de 1—5 urme și să fiá atât de adâncă, încât să ajungă până pe la capétyl rădăcinilor. Acéstă grópă o împlem de mai multe ori cu apă; după ce pământul de prin prejur s'a muiat bine, pomul se smulge lesne cu rădăcini cu tot. Fiind vorba de străplântarea pomilor mari, e bine încă din tómnă să le tăiem rădăcinile într'o anumită depărtare dela trunchiú; prin acéstă operațiune pomii sunt siliți a scóte rădăcini prospete, de pe care nu se scutură pământul când se scot afară.

— *Cartofii în loc de săpun.* La spălatal rufelor se folosia până acum leșia și săpunul; de un timp încóce se constată, că cartofii pot înlocui pe acestea cu mult succes. Spre scopul acesta cartofii se ferb, dar nu de tot, ca să nu se strivêscă la frecatul rufelor. Cartofii curățá rufele mai bine și le fac mai albe decât săpunul; materiile vâpsite, când se spală cu cartofi, nu-și perd de loc față, érá stofele de mătase nu suferé nici o stricăciune. Asemenea nu putem crede, că săpunul ar putea veni mai éftin, decât cartofii.